

Довган Ю.Л.

УЧАСТЬ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ У ВИРІШЕННІ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО КОНФЛІКТУ В ГАЛИЧИНІ У 1918-1919 рр.

В останнє десятиліття надзвичайно інтенсивно іде вивчення процесів українського державотворення на початку ХХ ст., зокрема, боротьби України за незалежність в 1917-1920 рр. В зв'язку з цим особливо гостро стоїть питання комплексного підходу до вивчення історії України як складової частини європейської і всесвітньої історій. Одним із компонентів такого підходу в даному випадку буде з'ясування позиції однієї з творців Версальської геополітичної системи – Великобританії – щодо масштабного протистояння Республіки Польщі та Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР).

Протягом останніх років багато аспектів цієї проблематики піднімалось в чисельних роботах молодих і знаних українських істориків, зокрема дисертаційних дослідженнях О.Павлюка “Східна Галичина в європейській політиці 1918-1919 рр.”, О.Кучика “Україна в зовнішній політиці Антанти (1917-1920 рр.)”, Є.Камінського “Україна і політика США (1917-1920 рр.)”, Н.Городні “Політика країн Антанти та США щодо державності України в 1917-1919 рр.” та інших. Автори цих робіт поставили собі за мету дослідити, яке місце займала Україна в планах держав Антанти і частково США після Першої світової війни. Всі вони якоюсь мірою торкалися також і питання ставлення цих держав до Східної Галичини. Однак розглядали його лише в дуже широкому контексті союзницької політики, яка стосувалася передусім УНР, а не політики якоїсь із держав стосовно України в цілому чи Східної Галичини.

Дещо глибше цю проблему підіймав Р.Сирота в роботі “Сучасна британська історіографія нової і новітньої історії країн Центральної і Південно-Східної Європи (організація і методологія)”, який спробував висвітлити проблему з британської, а не української точки зору. Проте широкі географічні і вузькоспеціалізовані рамки не дали йому можливості детально розкрити англійські плани щодо ЗУНР.

Саме тому завданням даної статті ми вважаємо спробу дослідити політику Великобританії стосовно всіх перипетій східно-галицького конфлікту, основу якого становило україно-польське протиробство.

Початок українського протистояння одразу ж ознаменувався виходом на міжнародну арену. Згідно з твердженнями Т.Гунчака [17, с.198], вже 8 листопада 1918 року доктор Кость Левицький* повідомив Велико-

*В оригіналі не Кость, а Євген Левицький. Проте в своїй роботі Т.Гунчак чомусь називає Є.Левицького міністром закордонних справ Галичини. Ця нестачність, очевидно, пов'язана з тим, що в Галичині тоді діяли аж чотири політичних діячі з цим прізвищем. Оскільки Є.Левицький ніколи не обіймав посади держ. Секретаря закордонних справ (був лише ЗУНРівським представником у Берліні)², а Кость Левицький в означений період був головою уряду ЗУНР, ми дотримуємось тієї думки, що саме він інформував держави Антанти про постановня нового державного утворення.

британію та США про існування нової держави на Сході Європи. Оскільки прямих контактів із цими країнами у західноукраїнській державі не існувало, це повідомлення було зроблене через англійське й американське посольства у Швейцарії й Швеції [12, с.360]. В листі на 14 сторінках, адресованому президентові Вільсону й британському прем'єр-міністру, містилася чітка інформація про виникнення нової держави, початок польсько-українського конфлікту у регіоні, обґрунтовувалися права українців на створення своєї держави. Лист однозначно відкинув посягання поляків на Східну Галичину як безпідставні. В цьому документі були намічені ті правові засади, на які галицька дипломатія спиралася роками [13, с.17], зокрема, апеляція до 14 пунктів президента Вільсона, які проголошували право на самовизначення всім народам Австро-Угорщини та ін.

9 листопада 1918 року було сформовано уряд нової держави на чолі з К.Левицьким, який одразу ж енергійно взявся за її розбудову [9, с.28-35]. Два найпекучіші завдання, які потрібно було вирішити терміново – організувати військо і створити ефективну дипломатичну службу, яка б довела світові, (насамперед – державам Антанти) законність українських вимог та здобула для ЗУНР надійних союзників. В обидвох ситуаціях головним противником галицьких українців була Польща [6, с.5-25].

В цьому зв'язку нам видається важливим простежити й порівняти становище, в якому опинились на початок 1919 р. дипломатичні структури поляків і західних українців.

Розбудова польської дипломатії була започаткована Р.Дмовським у 1915 р., зразу ж після його від'їзду з Російської імперії. У вересні того ж року на кошти графа М.Замойського [8, с.39] була заснована прес-служба – Польська центральна агенція (Centralna Agencija Polska) у Лозанні, яка мала вести пропаганду в країнах Західної Європи. Керувати нею було призначено талановитого познанського журналіста Маріана Сейду. Дуже швидко після початку роботи національні демократи зуміли створити щось на зразок неофіційного польського дипкорпусу у всіх антантських столицях [8, с.40]. Р.Дмовський особисто повів пропаганду в британській столиці. Ця пропаганда виявилась настільки успішною, що згодом виникла потреба якоїсь офіційної представницької польської організації. 15 серпня 1917 р. в Лозанні засновано Польський національний комітет (ПНК), що незабаром переїхав до Парижа як свого роду майбутній уряд Польщі. ПНК у Франції репрезентували, крім Р.Дмовського, Єразм Пільц і граф Маврици Замойський, у Лондоні граф Владислав Собанський (замінив Р.Дмовського; у Швейцарії – Маріан Сейда і Ян Розвадовський; в Римі – Костянтин Скірмунт, в США – Ігнаци Падеревський) [8, с.40].

ПНК був визнаний офіційним представництвом польської нації ще в роки війни: Францією – 30 вересня 1917 р., Британією – 15 жовтня, Італією –

30 жовтня, США – 1 грудня 1917 р. 20 березня 1918 р. Комітет заключив договір з французьким урядом, на підставі якого Франція визнала армію Галлера союзною армією і з деякими обмеженнями підпорядкувала її Польському національному комітету. Як символ союзної нації польський прапор вперше піднято в день незалежності США [10, с.366-371].

Після Першої світової війни ПНК завдяки вдало обраному пункту перебування одразу опинився в центрі світової політики. Полякам не потрібно було втрачати час на формування і відправку делегації, оскільки вона вже діяла, будучи до того ж обізнаною зі всіма тонкощами політики Антанти.

15 серпня 1919 р. ПНК став виконувати функції польської делегації на Паризькій мирній конференції [7, с.40]. Особисті контакти, які польські діячі зуміли зав'язати з впливовими американськими, британськими і французькими діячами, великою мірою прислужились [16, с.13] їм у битві за Східну Галичину.

Натомість українська сторона в особі Центральної Ради “заплямувала” себе в очах Антанти підписаним 9 лютого 1918 р. договором із Німеччиною та її союзниками [7, с.131]. Навіть захист УЦР інтересів Східної Галичини обернувся згодом проти ЗУНР, оскільки держави Антанти розглядали таємні Брестські домовленості (стосовно автономії австрійської України) як німецьку інтригу проти союзної Польщі [12, с.360]. Такі настрої могли зародитися у британських діячів ще з 1917 р.

Так, 19 серпня 1917 р. канцлер Німеччини Міхаеліс надіслав папі Бенедикту XV відповідь стосовно його пропозицій щодо міжнародного примирення. В ньому, зокрема, зазначалося: “Крім визнання новопосталої Польської держави, Німеччина буде боронити права України, Фінляндії, Балтійської провінції, Фландрії, Ірландії, Єгипту і Персії” [5, с.75]. Ймовірно, згадування України в одному ряду з такими непохитними “стовпами” британської імперії, як Персія, Єгипет і особливо Ірландія, не могло не викликати в англійських діячів різко негативної реакції.

Враховуючи попередні плани німецької еліти (принаймні за останні 40 років) щодо підриву британської могутності у світі, чільне місце в яких займала українська проблема [4, с.5-18], керівні кола Об'єднаного Королівства почали дивитись на останню виключно як на німецьку інтригу. Щоправда, ця загальна ворожість не заважала Лондону досить прихильно ставитись до галицьких українців [15, с.75].

Розуміли це і керівники ЗУНР. Вони, зокрема, держсекретар закордонних справ ЗУНР і заступник голови делегації УНР на Паризькій мирній конференції В. Панейко, наполягли на тому, щоб зберегти для Галичини якнайширшу автономію, оскільки східногалицьке питання розглядалося великими державами як окрема міжнародна проблема і мала, на їхню думку, більше шансів на позитивне розв'язання, ніж загальноукраїнське.

Попри такі особливості після злуки 22 січня 1919 р. уряди ЗОУНР та УНР зважали на інтереси один одного й узгоджували принципові зовнішньополітичні позиції, незважаючи на окремі розбіжності й нюанси між ними. Так, де-юре УНР навіть не була в стані війни з Польщею, хоча та претендувала не лише на Галичину, але й на Волинь. Держсекретаріат ЗОУНР розумів, що в такій ситуації у боротьбі з Польщею йому доведеться розраховувати виключно на власні сили. З початком весни 1919 р. ініціатива на українсько-польському фронті поступово перейшла до рук поляків [10, с.375]. Приблизно в той же час збройне протистояння в Галичині викликало велику стурбованість країн Антанти. Ця війна плутала її плани щодо використання Польщі у боротьбі проти більшовизму [12, с.362]. Як наслідок, Великобританія, Франція й США висилали в Галичину свої місії, метою діяльності яких були збір інформації і намагання залучити обидві воюючі сторони до переговорів [14]. Українська сторона, теж прагнула направити свої офіційні представництва у столиці антантівських країн. Так, у травні 1919 р. об'єднана українська делегація на Паризькій мирній конференції відрядила свого представника А. Марголіна на кілька днів у Лондон [11, с.155], оскільки до того часу українське представництво, направлене в Англію на чолі з М.Стаховським, перебувало ще на території Данії.

Все це свідчить про певну, на наш погляд, непродуманість української зовнішньої політики і слабку “державницьку” дисципліну її виконавців. В той час, коли вистачало можливостей відправити представництва до Швеції і Чилі, до Британії делегація змогла прибути через півроку від початку роботи ПМК. За цей час ЗО УНР майже втратила свою територію, а надії на підтримку великих держав стали ще більш примарними, ніж на початку року.

Першим завданням, яке постало перед А.Марголіним, була зустріч з керманічами англійської зовнішньої політики, зокрема тими, які визначали її на Сході Європи. Насамперед, потрібно було домогтися аудієнції у керівника російського відділу британського МЗС п. Селбі, щоб хоча у загальних рисах з'ясувати позицію Форін офіс в українському питанні. На зустріч Селбі одразу ж заявив, що британський уряд із співчуттям ставиться до армії генерала Денікіна і до її намагань “вкорінення анархії та встановлення порядку на всьому півдні Росії” [11, с.155]. Подібні настрої британського керівництва не стали відкриттям для українського дипломата. У свою чергу Марголін надав пану Селбі детальну інформацію про характер завдань українського руху, а також про фактичний стан справ на місцях. У відповідь Селбі зазначив, що в Англії ще мало знайомі з українським рухом і що найкращим шляхом боротьби з більшовиками він вважає приєднання або злиття української армії з армією Денікіна. Ідеалом державного устрою України в очах Селбі була федерація з Великоросією [11, с.156].

В той же день А.Марголіну була вручена декларація так званого “Русского политического совещания” в Парижі від 9 березня 1919 року з проханням дати для англійського МЗС свої висновки з питань, викладених в ній. Розуміючи, що до його прибуття на британські острови всі відомості з проблем Східної Європи англійці отримували майже виключно від запеклих російських реакціонерів, Марголін поспішив із відповіддю і підготував її вже на наступний день. В ній, зокрема, було сказано: “Настільки ж очевидно, що за винятком великоросів, які все ще спрагли гегемонії і панування над іншими національностями, жоден з решти народів... не погодиться передати свою долю до рук Всеросійських Установчих зборів... Я можу засвідчити, що між політичними діячами, як і серед самого населення (України – Ю.Д.) існують різні напрямки... До появи більшовизму майже усі ...партії схилилися до федерації України з іншими народностями імперії. Але розвиток більшовизму і подальший розпад Росії кардинально зміцнив прагнення України до повної незалежності і самостійності. Я особисто думаю, що можна чекати ще багато змін... у поглядах на ці питання, у залежності від поведження Великоросії..., а також... від ставлення Держав Антанти... [11, с.382-384]”.

Таким чином, в останніх рядках український дипломат давав зрозуміти британській стороні, що Україна може змінити свою точку зору на власне майбутнє за умови зміни Антантаю, і зокрема Великобританією, свого погляду на українську проблему. Проте британська сторона на цей натяк покращити взаємні стосунки ніяк не відреагувала...

Власне, до вирішення питань польсько-українського конфлікту в Східній Галичині чи взагалі проблем ЗОУНР під час переговорів Селбі й Марголіна не дійшло. Очевидно, доки не було вирішене питання принаймні позитивного ставлення до УНР у цілому, піднімати його на зустрічі з другорядним службовцем в очах уенерівського представника не було сенсу...

Оскільки офіційне представництво УНР от-от мало прибути до Лондона, потреба в подальшому перебуванні А.Марголіна в столиці Англії відпала. Селбі порадив йому вступити в контакт з англійською делегацією на Паризькій мирній конференції.

Після прибуття до Парижа Марголін відвідав сера Говарда, одного з головних працівників британської делегації. Бесіди з ним стали, по суті, продовженням лондонських переговорів із Селбі. Але у Говарда вже не було тої віри в Денікіна й упередженості, як у його лондонського колеги. Через кілька днів до неофіційних контактів несподівано підключився професор правознавства Единбурзького університету Сімпсон [11, с.157]. Він попросив А.Марголіна скласти для англійської делегації план державного устрою всіх земель колишньої Російської імперії.

Уже сама постановка такого питання свідчила, що британська сторона не схильна розглядати українське питання як самостійне. Питання ж про Східну Галичину автоматично виключалося, як неросійське.

Український дипломат, за власним зізнанням, був “переконаним прихильником визнання і підтримки всіх новостворених урядів у їх боротьбі з анархією і більшовизмом” [11, с. 157]. Проте перспективи таких областей, як, скажімо, Вірменія й Туркестан були для нього не зовсім ясними. Тому зійшлися на думці, що А.Марголін викладе своє припущення щодо облаштування Східної Європи у вигляді проекту резолюції мирної конференції. Ці припущення могли розглядатися лише як особисті і не обов’язкові для українських делегацій та уряду. Вони зводилися до міжнародного визнання всіх новопосталих держав і до їх конфедерації (або федерації) у боротьбі проти комунізму...

Слід зазначити, що серед англійської делегації не було єдності з питань, що розглядались в проекті резолюції. Абсолютна більшість британських політиків тоді орієнтувалась на Денікіна і його проект облаштування колишніх російських володінь.

Говард і Сімпсон, як можна було судити з їх реакції, належали до меншості і поділяли погляди проекту Марголіна. Проте вони мали дуже незначну можливість хоч якось впливати на політику Даунінг-стріт*, а через деякий час втратили її зовсім. Незабаром Говард був призначений британським послом у Швецію (потім в Іспанію), а професор Сімпсон через рік облишив дипломатичну службу і повернувся до викладацької діяльності.

Доцільно простежити і ставлення до окресленої проблеми з боку Сполучених Штатів Америки. Адже для того, щоб з’ясувати вплив однієї з великих держав на якесь із питань, скажімо українське, потрібно вникнути в суть їх, взаємовідносин і “закулісну” боротьбу. Ця боротьба і взаємовідносини, в свою чергу, формували і стверджували кінцеву політику союзних держав з усіх вузлових і другорядних проблем, в тому числі й східно-галицької.

Саме тому, на наш погляд, потрібно з’ясувати взаємозалежність зовнішніх політик Великобританії і США. Беручи до уваги обопільну приязнь англомовних країн, союзницькі почуття і фінансову залежність [3, с. 81], можна до певної міри говорити пор близькість позицій Лондона і Вашингтона стосовно української проблеми. Принаймні у їх ставленні до “російського питання”, яке часто визначало ставлення до українців зокрема.

В складі американської делегації цією проблемою найбільше переймався керівник відділу “російських справ” Держсекретаріату США

---

* На вулиці Даунінг-стріт, 10 знаходиться незмінна резиденція британського прем’єр-міністра.

професор Р.Лорд. За спогадами більшості учасників, від відрізнявся відвертими пропольськими поглядами [16, с.24], проте і відвертої відрази до українського (в тому числі і східногалицького руху) привселюдно не демонстрував. Все це давало можливість надіятись на сприятливе ставлення до України американської делегації. Перевірити такі сподівання виявилось можливим на аудієнції у держсекретаря США Р.Лансінга. Ця зустріч була організована 30 червня 1919 року [11, с.161] при сприянні вже згаданого професора Лорда. З українського боку на ній були присутні наддніпрянець А.Марголін та галичанин Т.Окуневський.

За спогадами першого зустріч справила на обох українських дипломатів гнітюче враження. Лансінг виявив повне невігластво, щодо справ Східної Європи і просто безоглядну віру в Колчака і Денікіна. У зверхній формі він наполягав на визнанні українцями Колчака верховним правителем і вождем усіх антибільшовицьких армій. Коли ж зайшла мова про принципи Вільсона, застосування яких було передбачене стосовно народів Австро-Угорщини, Лансінг заявив, що він знає лише про єдиний російський народ і єдиний шлях до відновлення Росії – федерацію на зразок самих Сполучених Штатів. На зауваження А.Марголіна, що якраз приклад Сполучених Штатів свідчить про угоду між рівноправними державами, держсекретар не відреагував і знову вперто закликів українців до визнання Колчака [11, с.161]. Вдруге Р.Лансінг зіткнувся з українською проблемою через місяць, 1 серпня. В листі, адресованому на його ім'я, державний секретар прочитав, що до США прибуло представництво УНР, очолюване Юліаном Бачинським. Серед інших проблем, Ю.Бачинський піднімав питання визнання УНР США. Хоча президент В.Вільсон “ставився до деякої міри й симпатично до українських аспірацій, його державний апарат включно з секретарем Р.Лансінгом, виступав рішуче проти цього” [2, с.205]. Тому в листі-відповіді Ю.Бачинському було вказано, що США не визнають ні незалежності України, ні жодного уряду, які є там тепер при владі.

Після таких заяв керівника зовнішньої політики Америки стало зрозуміло, що на визнання чи прихильне ставлення до України з боку США очікувати малоімовірно і в боротьбі за свої інтереси потрібно шукати дієвіших засобів. Проте вирішенню всіх завдань не сприяла психологічна атмосфера всередині об'єднаної української делегації.

З одного боку, серед делегатів поступово назрівало невдоволення роботою голови Григорія Сидоренка, від якого вимагали передати функції іншому. Внаслідок цього в серпні 1919 р. Г.Сидоренко облишив свій пост, а на його місце до Парижа прибув М.Тишкевич. Українська сторона розраховувала, що особистість графа, аристократа, масона й римокатолика вже сама по собі буде сприяти прихильнішому ставленню до

українських проблем. Такі сподівання, хоча й мали під собою певний ґрунт, в кінцевому підсумку виявились безпідставними і не привели до очікуваних наслідків. З іншого боку, намітився розкол за територіальною ознакою. Його ініціаторами стали галицькі члени місії УНР.

Сподівання галичан на допомогу від Директорії у війні з поляками не виправдалися. Тому вже з травня 1919 року представники ЗОУНР на Паризькій мирній конференції В.Панейко та С.Томашівський ініціювали висунення самостійного східногалицького питання. Без відома глави делегації Г.Сидоренка вони заснували окреме бюро і фактично діяли самостійно, що привело до неузгоджених дій всередині формально монолітної делегації. У червні 1919, коли ситуація на фронті стала майже катастрофічною [10, с.370-380], галицькі керманічі почали розробляти план повної суверенності Східної Галичини або її нейтрального статусу під управлінням Ліги Націй чи якоїсь із великих держав. За дорученням В.Панейка М.Лозинський підготував проект статуту про нейтралітет Східної Галичини. Цей документ Панейко, найвірогідніше, передав члену американської делегації вищезгаданому Р.Лорду. Проте ідею самостійності Західноукраїнської держави не підтримав уряд жодної країни. Лише як тимчасовий контрзахід у протидії Франції та Польщі таку можливість допускали в певних британських та чехословацьких колах [18, с.136]. Зокрема, певний час прихильником подібного державного утворення виступав міністр закордонних справ ЧСР Е.Бенеш [18, с.136].

Повертаючись до розгляду діяльності української дипмісії у Великобританії, нагадаємо, що 11 її членів прибули туди лише в травні 1919 року. В першому ж номері тижневого бюлетеня місія декларувала свої завдання: здобути визнання України від Британії, отримати від неї матеріальну й моральну допомогу та встановити торговельні відносини. Вирішили також видавати бюлетень місії двічі на тиждень і залучати до цієї діяльності українську діаспору та британців [15, с.76].

Незважаючи на всі старання, українська місія не змогла домогтися жодної аудієнції ні в Бальфура, ні в його заступників. Єдиним урядовцем, який зустрічався з українськими дипломатами, був відповідальний за "російські питання" британського МЗС Дж.Грегорі [15, с.76].

Він виявився дуже добре поінформованим щодо ситуації в Україні, з першої ж зустрічі встановив із місією постійний контакт. Цей контакт Дж.Грегорі підтримував із представником ЗУНР до 1923 включно і, за згадкою К.Левицького, допомагав галицьким діячам дізнаватися про плани Д.Ллойд-Джорджа стосовно Східної Галичини.

Необхідно зазначити, що крім відвертих невдач українська дипломатія мала і деякі здобутки.

Справи у тому, що напередодні Паризької конференції і на початку її роботи великі держави перебували під впливом "14 пунктів" Вільсона і

намагалися, як зазначає сучасний український дослідник Н.Городня, “справедливо врегулювати українсько-польський конфлікт”.

Вперше увага до нього на ПМК була привернута 21 січня 1919 року на засіданні Ради Десятьох В.Вільсоном, який зачитав листа польського прем'єр-міністра І.Падеревського. В листі було прохання до союзників направити колективну ноту українській Директорії, наказавши їй припинити вторгнення на польську територію, а також прохання надати допомогу в боротьбі з українцями.

Стосовно цього Д.Ллойд-Джордж висловив сумнів, чи дійсно Галичина є Польською територією, і зазначив, що будь-які звернення до Києва повинні супроводжуватись такими ж зверненнями до поляків утримуватись від втручання в спірну територію, якою є Східна Галичина.

(Далі буде)

1. Городня Н. Д. Політика країн Антанти та США щодо державності України в 1917-1919 рр. / Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. – К., 1995. – 215 с.
2. Герус О. В. Україна в опінії американського уряду 1919-1927 рр. // Український історик. – 1974. – №1-3. – С.205-211.
3. История международных отношений и внешней политики СССР. В 3-х т. 1917-1967 гг. – М.: Международные отношения, 1967. – Т.1. – 442 с.
4. Каменецкий І. Німецька політика супроти України в 1918 р. та її історична генеза // Український історик. – 1968. – №1-4. – С.5-18.
5. Каменецкий І. Німецька політика супроти України в 1918 р. та її історична генеза // Український історик. – 1969. – №1-3. – С.74-84.
6. Кривава книга. – Відень: Видання Уряду Західно-Української Народної Республіки, 1919. – Ч.1. – 99 с.
7. Кугутяк М. Галичина: сторінки історії. – Івано-Франківськ, 1993. – 200 с.
8. Кучабський В. Польська дипломатія і східногалицьке питання на паризькій мировій конференції в 1919-му // Дзвони. – 1931. – Ч.1. (квітень). – С.35-45.
9. Литвин М. Р., Науменко К. Є. Історія ЗУНР. – Львів, 1995. – 367 с.
10. Литвин М. Українсько-польська війна 1918-1919 рр. – Львів: Інститут українознавства НАНУ, 1998. – 488 с.
11. Марголін А. Украина и политика Антанти (записки еврея и гражданина). – Берлин, 1921. – 393 с.
12. Нариси з історії дипломатії України. – К.: Альтернативи, 2001. – 739 с.
13. Назарук О. Галицька делегація в Ризі. – Львів, 1930. – 170 с.
14. Нове життя. – 1918. – 13 грудня.
15. Покровська І., Хорошилова Ю. Місія, приречена на невдачу. Українсько-британські відносини за часів правління гетьмана Скоропадського та Директорії // Політика і час. – 1995. – №5. – С.73-38.
16. Ріпецький С. Українсько-польський процес 1918-1921 рр. Перед світовим трибуналом. – Чикаго-Нью-Йорк, 1963. – 146 с.
17. Hunchak T. Sir Lewis Namier and the struggle for Eastern Galicia 1918-1920 // Harvard Ukrainian Studies. – 1977. – №2. – P.198-210.
18. Zaks Z. Galicija Wschodnia w polityce Zachidno-Ukrainskiej Republikiej Ludowej w polowie 1919 r. // Narod i pacstwo. – Warszawa, 1969. – S.127-153.

BRITANNIA PARTICIPATION IN SETTLEMENT OF POLISH-UKRAINIAN CONFLICT
IN GALICIA IN 1918-1919 TH.

In article considers activity of british governmental structures with respect to settlement of question of ukrainian-polish opposition in East Galicia after Gabsburg's empire disintegration. Author has a shot to lead, that intervention of Britain into conflict determined et first for all by her own strategy. Specifically constructions of post-war peace, that was bottomed on forces balance-sheet system, and also to endeavor to solve all of national squabbles at most justly, taking into account interests of each with sides.

Федорів О.Я.

КОМУНІСТИЧНІ СИЛИ ПОЛЬЩІ У ПОЛІТИЦІ СРСР ЩОДО ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ (1920-1926 рр.)

Однією із найважливіших і найцікавіших проблем історії Західної України 20-х років ХХ ст. є радянофільство західноукраїнської громадськості. Радянофільські настрої ініціював і підтримував комуністичний уряд Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР) через прорадянські сили у Західній Україні, які були як у підпіллі, так і існували на легальному становищі. Їх об'єднувало те, що всі вони фінансувались і керувались з Москви. В українському суспільстві дедалі поширювалося переконання, що Українська Соціалістична Радянська Республіка (УСРР), незважаючи на її комуністичний режим та федеративний зв'язок з Росією, є українською державою, якою повинні дорожити всі українські патріоти. Радянофільська орієнтація серед частини західноукраїнської інтелігенції почала набирати ознак доброго тону. Під її вплив підпадали центристські партії й організації, зокрема так звана незалежна група в Українському національно-демократичному об'єднанні (УНДО), Українська соціал-демократична партія (УСДП), Українська партія праці (УПП). Деякі західноукраїнські діячі підтримували контакти з радянським консульством у Львові та радянським урядом у Харкові. Галицькі науковці і літератори публікували свої твори у радянських виданнях і брали участь у роботі радянських наукових і освітніх установ [10, с.196].

Радянофільство на Західній Україні малодосліджене. Деякі дослідники побіжно торкались цього питання (М.Кугутяк [31; 32], Т.Гунчак [11], Я.Грицак [10]), однак яким чином ліві політичні сили впливали на прорадянські настрої, досліджено фрагментарно.

Радянські дослідники, які працювали над історією лівого руху на західноукраїнських землях у міжвоєнний період, – Ю.Ю.Сливка [4; 51; 52; 53; 54], С.А.Макарчук [36; 37], М.І.Панчук [39; 40; 41] – спирались на